Իսթանպօլ իչին սէնէվի գըյմէթի 10 մէճիտ.
6 այլըգ 5 »
3 այլըգ 2 1/2 »

Թաշրալար իչին բօսթա իւճրէթի պիրլէ օլարագ, Սէնէվի գըյ. 12 մէճիտ.
6 այլըգ 6 »
3 այլըգ 3 »

Էլանէ նիւսխէսիյ սաթըլըր իքի ղուրուշա ։

Մանզումէի Էֆքեար

1878 ՓԵՏՐՎԱՐ 16 ՄԻՒՆԱՑԻՒ ԵՐԶԻՒԵԱՍ ՌՉԻ.Օ ՍԷՖԷՐ 25

ՊԷՆՃՇԷՆՊԻՀ ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՇՈՒՊԱԹ (ՓԵՏՐՈՒԱՐ) 28 Նօ. 3681

Իլանաթըն պէհէր սաթըրը 1 ինճի աէֆա 3, իքինճի աէֆա 2, ՅիւՆճիւ վէ սայիր աէֆալար իչին 1 ղ. Իլան օրթասընա գօնուլմաճագ իլան սաթըրը 5 ղ.
Մէքթուպ վէ սայիր, Գալաթասարա Բէնճ. Հանըն մաղազասընա ... Նո. ... խանէ ... 3 ... խանէ ... իր ... սալ իօլունմալըտըր ։

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԹԵԼԷԿՐԱՖԻՅԷ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

(Ըճնէպիյէ Թէլէկրաֆլար)

Պիւքրէշ, 21 Փէտր.

Մէմլէքէթէյն իմարէթինին աեան մէճլիսի, Ռուսիա իլէ աքտ օլունան մուգավէլէնամէնին Թէմամի իճրասընա տայիր վուգու պուլան Թէքլիֆի ռէտտ իթմի ։

Ռօմա, 21 Փէտր.

Տիւն սապահ գարտինալլարտան իգաբէթ օլարագ իճթիմա իտէն մէճլիստէ գարտինալ Բէչչի, 44 գուրա գազանտը, վէ ոլնապէրին Բաբա ինթիխապ օլունտու ։

Բաբա հազրէթլէրի, բաբա քիւրսիսինէ գուուտինի գաթօլիքլէրէ պիլտիրմէք իչին պիր շըջաբէրական նէշր ու իլան իյլէճէքլէրինի պու կիւն գարտինալլարա պիլտիրտի։ Շիմտիլիք բաբա Վաթիգան սէրաեընը Թէրք իթմէճէճէք տիր ։

Պիւքրէշ, 21 Փէտր.

Միլէթ մէճլիսինտէ խարիճիյէ միւտիրի պիր սիւալէ ճէվապէն, սուլհըն մուգատտէմաթը իչին աչըլան մուխապէրաթտա Ռուսիա, Մէմլէքէթէյնին արզուսինէ բագմայըբ, Մէմլէքէթէյնէ վէքեալէթ իթմիշ օլտուղունու պէեանտէն սօնրա, գօնկրէտէն պաշգա խաբրէք, հիւքիւմէթ վազիֆէսինի իճրա իտէճէք տիր տէտի ։

Պիւքրէշ, 22 Փէտր.

Ռուս ասքէրլէրի, ժէնէրալ Թօթլէպէնին Թահթը գօմանտասընտա պուլունտուգլարը հալտէ, տիւն Բուճուգը իսթիլա իյլէտիլէր ։ Թուննա Նէհրինտէ կէմիլէրին իշլէմէսի իչին հազըրլըգ կէօրիւլիւեօր ։

Ս. Բէթրսպուրկ, 22 Փէտր.

Աժանս Ռիւս ղազէթասը, Ռուսիա տէվլէթի, Միւսլիւմանլարըն Պուլղարիսթանտան Թարտ իտիլմէսինի Թալապ իյլէճէճէկինէ տայիր չայի օլան հավատիսին ասլը ասլ ու էսասը օլմատըղընը, վէ տէվլէթի միւշարիլէյհա, պիլաքիս, Պուլղարիսթանըն Թէքմիլ էհալիսի իչին միւսավաթը մութլագա իսթէտիկինի պէեան իտիեօր ։

Ս. Բէթրսպուրկ, 23 Փէտր.

Աժանս Ռիւս ղազէթասը, սուլհ միւգաքէրաթընա պիր սաաթ էվվէլ նիհայէթ վիրմէք իւզրէ Ռուս օրտուս մըրքէզինին Այ Սթէֆանօզա նագլ իտիլմիշ օլտուղունու պիլտիրիեօր ։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ ՎԷ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Միւսալահա տիւնքի կիւն աղչամա գատար իմզա օլունմամըշ տըր ։ Պաշ վէքիլ հազրէթլէրի տիւն սապահ մապէյնի հիւմայունա կիտէրէք, պիր միւտտէթ հուզուրը Շահանէտէ պուլունտուգտան սօնրա, Պապը Ալիյէ ավտէթ իլէ, էնճիւմէնի մախսուսու միւզաքէրաեա բիեասէթ, վէ պատէհու խարիճիյէ նազըրը Սաֆվէթ բաշա հազրէթլէրիյլէ միւլագաթ իթմէք իւզրէ, Այ-Սթէֆանօսա ազիմէթ վէ ավտէթ պուեուրմուշլար տըր ։ Միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին օրատա կրան տիւգ Նիգօլա հազրէթլէրիյլէ տախի միւլագաթ իթտիքլէրի իհթիմալտէն տիր ։

—Բիւքիւքի Շահանէէ մախսուս օլան Իսթանպօլ նամ վաբօր իլէ պիր ղըրհըը տիւն աղշամտան սօնրա, Գօրատէնիզէ միւթէվէճճիհէն Տէրխաստէթտէն հարէքէթ իթմիշ իսէ տէ, սէպէպի անլաշըլամամըշ տըր ։ Շու գատար քի, միւսալահա իմզալանտըգտան սօնրա, կրան տիւգ Նիգօլա հազրէթլէրինի Տէրխաստէթէ կէթիրմէք իւզրէ վաբօրու մախսուս իրամ պուերուլաճաղը իշիտիլմէքտէ իտի ։ (Վագըթ)

—Շէրայիթի սուլհիյէնին ազըրլըղընտան տօլայը, ինկիլթէրրա վէ Ավուսթրիա տէվլէթլէրինին բրօթէսթօ իյլէտիքլէրի, վէ Ֆրանսա իլէ Իթալիա տէվլէթլէրի տախի տէվլէթէյնի միւշարիլէյհիմանըն Թէվլիգաթընա մուվաֆըգ պիր Թագըմ պէեանաթտա պուլունտուգլարը Թրաքի ղազէթասընտա կէօրիւլմիւշ տիւր ։

—Միւսալահանամէ խիզա իտիլտիքտէն սօնրա, կրան տիւգ Նիգօլա հազրէթլէրինէ Նըլտըզ գասրը հիւմայունունտա միւքէմմէլ պիր զիեաֆէթ քէշիտէ պույրուլաճաղը իշիտիլմէքտէ տիր ։ Պունտան մաատա մապէյնի հիւմայունա մախսուս օլան սուֆրա Թագըմլարընտան միւքէմմէլ վէ միւզէյյէն պիր Թագըմըն Այ-Սթէֆանօսա կէօնտէրիլմէք իւզրէ պուլունտուղու տախի րիվայէթ օլունուեօր ։

—Տավուտ բաշա գըշլասընա պիր մըգտար Ռուս ասքէրի իգամէ վէ իսքեան օլունտուղունու պազը ղազէթալար եազմըշլար իսէ տէ, Թիւրքճէ ղազէթալար պու հավատիսի եալանա չըգարըեօրլար ։

—Հալէա Տէրխաստէթտէ պուլունան մէպուսան մէմլէքէթլէրի ճանիպինէ ազիմէթ իթմէլէրի իչին միւսաատէ օլունմամասընըն սէպէպի, Մէճլիսի Մէպուսանըն Փէվքէլատէ սուրէթտէ իճթիմա իթմէսի իհթիմալտէն պուլունմասընա համլ իտիլտիկինի Լա Թիւրքի ղազէթասը պէեան իտիեօր ։

—Սիւննէտէն կէլէն եօլճուլարըն իֆատէլէրինէ կէօրէ, Ռուսիալըլար պիր գաչ կիւն տգտէմ Սիւննէտէ ասքէր իգամէ իթտիրէրէք, լիմանըն աղզընտա պիր Ռուսիա սէֆինէսի պուլունմագտա տըր ։ Թուննանըն պուղլարը չէօզիւլմիւշ տիւր ։ Պիր Ռուսիա վաբօրու Թարագ սալլարընը չէքէրէք, պունլար Թօրբիլլէրի պիլ իխրաճ, Թուննա Նէհրինի սէյրը սէֆաինէ քիւշատ ղըլմընտա Թէտարիքեաթը լազըմէյի իթթիխազ իյլէեօր ։

—Թրագիտէ օգունմուշ տուր.

Մէսմուաթըմըզա կէօրէ, Արթա միւտիրինտէն պապը Սէրասկէրիեէ կէլէն պիր Թէլէկրաֆ, Արնավուտլուգ հուտուտունտա Գօնբօթի մէվգըինտէ Եունանլը ասըլար իլէ ասաքիրի Օսմանիեէ պէյնինտէ պիր մուհարէպէ վուգուինի խապէր վիրիեօր ։ Ասըլար, քիւլլիեէթլի կէօնիւլլիւ մուավէնէթ ալմըշ օլտուգլարընտան, պիր միւֆրէզէ Թէչքիլինէ միւքթէտիր օլմուշլար տըր ։ Ասաքիրի Օսմանիեէնին մըգտարը 4-5 պին քիշիտէն իպարէթ տիր ։

—Լէվընթ Հէրըլտ իլէ Իսթանպօլ ղազէթալարը, գայմէնին Թէնէզզիւլի փիեաթըընտան տօլայը պէհէր նիւսխէլէրինի, իքի էսքի բարալըգ գայմէտէն իւչ էսքի բարալըգ գայմէեէ չըգարմըշլար տըր ։

—Քիլիսէլէր Թարաֆընտան հըգարըլմըշ օլան պիլէթլէրին ալըմ ու իթասընը մէնն իթմէք վէ էհալիեէ ուֆագ Թէֆէք ախզ ու իթատա սուհուլէթ կէօսթէրմէք իւզրէ խազինէյի ճէլիլէտէն 5 պին քիսէլիք (25 պին լիրալըգ) օնար բարալըգ բօսթա բուլլարըն մէյտանը Թէտավիւլէ իխրաճընա գարար վիրիլմիշ տիր ։

—Տէրխաստէթ վէ ճիվար քէօյլէրտէ պուլունան միւհաճիրինին մըգտարը 182 պինէ պալիղ օլուպ, պունլարըն ճամիլէրտէ պուլունանլարընա եարըմշար օգգա էթմէք Թայինի, վէ խանէլէրտէ սաքին օլանլարընա 2 շէր ղուրուշ պէտէլ վիրիլտիկի ճիհէթլէ եէվմիեէ սարֆիեաթ 400 պին ղուրուշ հիսապ օլունուեօր ։

ՌԷՍՄԻ

Գավայիմի նագտիյէնին Թապի իքմալ օլունտուղու ճիհէթլէ, գայիմէ Թապինէ մախսուս օլան ֆապրիգանըն տէվամընա լիւզում գալմամըշ օլտուղունտան, իշ պու ֆապրիգանըն սէտտ ու Թաթիլ իլէ, Թագ մախսուս մէմուրլարըն տագըտըլմասը, մէճլիսի վիւքէլա գարարը իգթիզասընտան օլարագ իճապը իճրա գըլընմըշ օլտուղու իլան օլունուր ։

—

(Շէհր էմանէթինտէն)

Միրա Փարգըյա զախիրէ փիեաթընըն պիր գաչ կիւնտէն պէրու եիւքսէլմէսի ճիհէթիյլէ, խասագան (էթմէքճի) ճէմիեէթի Թարաֆընտան գամմը փիեաթ իսթիտասընտա պուլունուլմասը իւզէրինէ, մէճլիսի էմանէթճէ իճրա գըլընան Թահգիգաթա, վէ գայիտէյի միւթթէխազէ վէճհ իլէ Թութուլան հիսապա կէօրէ, էթմէքճի փուրունլարընտա Թապխ օլունան էթմէյին ալթը պուչուգ ղրուշա, վէ սիմիթճի տիւքքեանլարընտա չըգարըլանլարըն սախի ալէլ ուսուլ ալթը ղրուշ օն բարաեա սաթըլմասը լազըմ կէլմիշ օլտուղէ, իլանը քէյֆիեէթէ իպթիտար գըլընտը ։

ԻԽԹԱՐ

Պու կիւնքի նիւսխէմիզին իքինճի սահիֆէսի պիրինճի սիւթիւնիւ էլլինճի սըրասընտա, «միլեօնլուղէթի «միլեար» օլաճագ եէրտէ, «միլեօն» եազըլմըշ վէ էօյլէճէ պիր մըգտար նիւսխէ տախի պասըլմըշ օլտուղունտան, Թասհիհինէ իպթիտար գըլընըր ։

ՇԷՐԱՅԻԹԻ ՍՈՒԼՀԻԵԷ

Սալը կիւնիւ Սաֆվէթ բաշա հազրէթլէրի իլէ ժէնէրալ Իկնաթիէֆ պէյնինտէ Այ-Սթէֆանօստա էէնի պիր իճթիմա վուգու պուլմուշ տուր ։ Ալտըղըմըզ մալումաթա կէօրէ, պու կիւն եա եարըն իմզա օլունաճագ օլան մուգատտէմաթը էսասիյէյի սուլհիեէ բրօթօգօլունտա միւնտէրիճ պուլունան Ռուսիանըն պաշլըճա մէթալիպի պէրվէճհի աթի տիր ։ Պուլղարիսթան վէրկի իթա իյլէր պիր իմարէթի միւմթազէ օլուպ, հիւքիւմէթի տախի Խրիսթիեան օլաճագ տըր ։ Մէզքիւր իմարէթին վիրէճէյի վէրկի, մուգատտէմա խազինէյի ճէլիլէնին, մէզքիւր վիլաեէթտէն ալտըղը վարիտաթա միւսավի պուլունաճագ տըր ։ Պու իմարէթէ ինթիխապ գըլընաճագ բըրէնս, Էվրոբա տիւէլի մուազզամասընըն շիմտիքի խանէտանընտա մէնսուպ օլմաեըպ Պուլղար միւթէպէրանընտան միւրէքքէպ պիր մէճլիս մարիֆէթի իլէ ինթիխապ գըլընաճագ տըր ։

Պուլղարիսթան, Թունա իլէ Պալգան պէյնինտէ Սըրպիսթանա գատար օլան արազիյի շամիլ օլուպ, Տօպրուճա սունճագը տախիլ օլմաեաճագ, վէ Պալգանըն ճէնուպ Թարաֆընտա տախի Գարա տէնիզտէ վագը Միտեաեա գատար օլուպ, խաթթը Փասըլ, Մուսթաֆա բաշա իլէ էտիրնէ արասընտան կէչիպ էտիրնէյի խարիճտէ պըրագարագ Մէրիճտէ նիհաեէթ պուլաճագ տըր ։ Իշ պու պէյլիք, պօղազընա գատար մէզքիւր Մէրիճ նէհրին սաղ գըեըսընը շամիլ օլուպ, Գավալա, վէ Այնօրօզ, վէ Սէլանիք տախի օլարագ ղարպա տօղրու միւմթէտ պուլունաճագ տըր ։

Գարատաղըն հուտուտու, էէտը իսթիլասընտա պուլունան մահալլէրէ կէօրէ Թայինի օլունաճաղընտան, Սպիչա, Անթիվարի, վէ Տիւլճինեօ լիմանլարընը ալաճագ տըր ։

Սըրպիսթան, Նիշ վէ Պօսնա ճիհէթլէրինտէ պիր գաչ նահիյէ ալարագ Թէվսիի հուտուտ իյլէեէճէք տիր ։

Ռումէլինին սայիր վիլաեէթլէրի իչին գօնֆէրանս Թարաֆընտան Թէքլիֆ գըլընան իսլահաթ իճրա գըլընաճագ տըր ։

Տէվլէթի Ալիյէ, Տօպրուճաեը Ռուսիաեա Թէրք իյլէեէրէք, վէ տէվլէթի միւշարիլէյհա տախի, Պէսարապիաեը ալըպ անա պէտէլ Մէմլէքէթէյնէ իթա իյլէեէճէք տիր ։

Թազմինաթը հարպիյէ, պիր միլեար 400 պին րուպլի (160 միլեօն 064,000 Ինկիլիզ լիրասը) օլուպ, պունուն 40 միլեօն Ինկիլիզ լիրասը, Պուլղարիսթան, վէ Մըրըր վէրկիլէրի վէ Անատօլու վարիտաթը իլէ Թէէմին օլունմուշ Թահվիլ իլէ Թէէտիեէ գըլընաճագ տըր ։ Պունտան պաշգա, տէվլէթի Ալիյէ, Թազմինաթը հարպիյէնին մուգաբիլի գարըլըգ օլմագ իւզրէ, Պաթում, Գարս, Արտահան, վէ Պաեազիտ իլէ պու մէվգըլէ պէյնինտէ օլան արազիեի վէ եէրլէրի Թազմինաթա պէտէլ օլմագ իւզրէ, տախի ... Ռուսիաեա Թէրք իյլէեէճէք տիր ։

Պօսնա իլէ Հէրսէք, գօնֆէրանսըն բըրօկրամընճա մուխթարիեէթի խասսէ իթա օլունաճագ տըր ։

Պօղազլարա կէլինճէ, պունլար իչին հալը հազըր իպգա օլունաճագ, վէ սէֆայինի Թիճարիեէ, քէմաքի սէրպէսթի իլէ միւրուր ու ուպուր իտէպիլէճէք տիր ։

Պուլղարիսթանըն Թահլիեէսինտէ նէզարէթ իթմէք իւզրէ, իմարէթի մէզքիւրէտէ 50 պին քիշիտէն միւրէքքէպ պիր Ռուսիա օրտուսու պիր սէնէ իգամէթ իյլէեէճէք տիր ։

Թազմինաթը հարպիեէտէն պաշգա օլարագ, տէվլէթի Ալիյէ մուհարէպէտէն տօլայը պիլ մէճպուրիեէ մէմալիքի մահրուսէյի Թէրք իտէն Ռուսիա Թիճճարը իչին 10 միլեօն րուպլի Թազմինաթ վիրէճէք վէ հիւքիւմէթի սէնիեէ Օսմանիեէ հիւքումէթի ... Ռուս խասթախանէսինին սէրմայէսինի Թէմամի իլէ իթա իյլէեէճէք տիր ։

Ջաննըմըզա կէօրէ, տէվլէթի Ալիյէ մուրախխասլարը իլէ Ռուսիա մուրախխասլարը պէյնինտէ միւզաքէրէ օլունմագտա օլուպ, սուլհ բրօթօգօլընըն իմզալանմասընը Թէէխիր իյլէյէն շէրայիթին պաշլըճասը, տէվլէթի Ալիյէ Թարաֆընտան Թէէտիեէ օլունաճագ Թազմինաթը հարպիեէ մուգաբիլի պիր գըթա արազինին Թէրքի մասալէսի տիր ։

(Լ. Հէրըլտ)

Նէօյօրք վէթրօրտէ նամ Ռումճա ղազէթանըն տախի, տէվլէթի Ալիյէ մուրախխասլարը իլէ Ռուսիա տէվլէթի մուրախխասլարը պէյնինտէ Թամամիյլէ իթթիֆագ օլունան շէրայիթի սուլհիյէ չու վէճհ իլէ պիլտիրմիշ օլտուգլարընտան, պիր վէճհի պիլը Թէրճէմէսինի պէեան իտէրիզ ։ Իշպու Նէօյօրք ղազէթասընտա կէօրիւլէն շէրայիթի սուլհիեէ ։

«1.—Պուլղարիսթան չու վէճհ իլէ Թէրքիպ իտիլէճէք տիր. 1. Թունա իլէ Պալգանլար արասընտաքի արազի, վէ 2. Մէրիճ աէրէսինի Թէշքիլ իտէն վէ Գարատէնիզտէն Թա Սըրըգ հուտուտունա գատար Թէմատի օլան արազի, Էտիրնէ վէ Էտիրնէ իլէ Իսթանպօլ պէյնինտէ օլան արազի միւսթէսնա օլարագ, Պուլղարիսթան իթթիպար օլունաճագ տըր ։

Պուլղարիսթան, պիր մէճլիսի ումումիտէն միւնթէխապ վէ գաթը հազրէթի Պատիշահի իլէ Էվրոբանըն մուազզամ տէվլէթլէրի Թարաֆընտան մուսատտագ օլան պիր Խրիսթիեան բրէնսինին Թահթը հիւքիւմէթինտէ պուլունմագ իւզրէ, պիր խարաճկիւզար միւմթազ հիւքիւմէթ իֆրագ իտիլէճէք, վէ էէրլի էհալիտէն սրտուսու օլաճագ տըր ։ Վէ շիմտիեէ գատար Պուլղար էեալէթլէրինին Խըրիստիեանլարը պատանլը վէրմիշ օլտուգլարը վարիտաթը սաֆիեէ էսասը իւզէրինէ հիսապ օլունարագ, Պուլղարիսթան, գաթը հազրէթի Պատիշահիեէ սէնէվի պիր վէրկի վիրէճէք տիր ։ Վէ Պուլղարիսթանըն գաթիեէն Թայինի հուտուտու, Էվրոբա գօնկրէսի մարիֆէթիյլէ գարարլաշտըրըլաճագ, վէ Պուլղարիսթանըն իտարէյի միւլքիեէ վէ ասքէրիեէսի Թանզիմ օլունմագ իչին, 50,000 նէֆէր Ռուս ասաքիրի, ազալի իքի սէնէ միւտտէթ Պուլղարիսթանը իսթիլա իյլէեէճէքլէր տիր ։

2.—Մէմլէքէթէյն միւսթագիլ իլան իտիլիպ, Տօպրուճա գըթասը Ռուսիաեա Թէրք իտիլէճէք, վէ Ռուսիա տախի, Բարիզ աէհտնամէսի մուճիպինճէ քէնտիսինտէն ալընմըշ օլան Պէսարապիա գըթասընը պէտէլ, Տօպրուճաեը Մէմլէքէթէյնէ վիրէճէք տիր ։

3.—Սըրպիսթան միւսթագիլ իլան օլունուպ, ճէնուպ վէ ղարպ ճիհէթլէրինտէ Պօսնա Թարաֆընտան Թէվսիի մէմալիք իյլէճէք տիր ։ Տիւէլ պիր մուավէնէթ կէօրէ, Սըրպիսթանա, էա նագտէն վէ եախօտ արազի պէտէլի սուրէթիյլէ 8 միլեօն լիրա Թազմինաթը հարպիեէ Թէէտիեէ գըլընաճագ տըր ։

4.— Գարատաղա, չըմալ վէ ճէնուպ վէ շարգ ճիհէթլէրինտէ արազի թէրք օլունաճագ, վէ փագաթ թէրք օլունան արազի, Գարատաղ տապիլէրինին շիմտի գայլթ իթմիշ օլտուգու եէրլէրտէն ազ օլմաեաճագ տըր։

Գարատաղ իլէ Պապը Ալի պէյնինտէ դուճուրի իհթիմալտէն օլան Ֆրէնդպալարա, Ավսթրիա-Մաճար տէվլէթի միւթէվասըթ օլմագտա տըր։

5.— Գօնֆէրանսըն բրօկրամը իւզրէ միւլթէնի օլարագ, Հէրսէք վէ Պօսնեա մըխթարիէթ վերիլէճէք տիր։

6.— Բումէլինին տիկէր գըթալարը հագգընտա տախի այնի խուսուսաթ իճրա օլունաճագ տըր։

7.— Կիրիտ ճէզիրէսինին նիզամնամէսի մախսուսու թէքմիլէն իճրա խոլընճէք, վէ Կիրիտ մէճլիսինին Իւրուպիան ազալարը Թարաֆընտան մուսախարէն արզ օլունան թէքլիֆլէր գապուլ օլունաճագ տըր։

8.— Զանագ Գալէս պօղազը, քէմաֆի խուսուսեդ, Բարիզ աճօնամէսի ահքեամընճա, ակֆայինի հարպիէէ գարշը գապաճագ, փագաթ ակֆայինի թիճարիէէ, շիմտիէէ գատար ճարի օլան րէսմի մուամէլաթտան մուաֆ թութուլարագ, սէրպէսթճէ մէզքիւր պօղազտան սէյր ու սէֆէր խոճէճէքլէր տիր։

9.—Թունա նէհրինտէ օլան պինճիմէճէ մէվանի վէ միւշքիլաթ, տէվլէթի Ալիէէնին մէսարիֆիէէ րէֆ խոլիներէք, նէհրի մէզքիւրտէ սէյրի սէֆայինի սէրպեսթ օլաճագ տըր։

10.— Տէվլէթի Ալիէէ Թարաֆընտան Բուսիաեա պիր միլեար 410 միլեօն բուպլի, եախօտ պէշ միլեար ֆրանգ թազմինաթը հարպիէէ վէրիլէճէք տիր։ Պու թազմինաթ շու սուրէթլէ թէսուիէէ գըլընաճագ տըր։ 1. Տէվլէթի Ալիէէնին Էրմէնիսթան գըթասընտան Պաթում, Արտահան, Էրզրում, Պաեազիտ վէ Գարս թէրք խոլընճէք, վէ պու արազինին սըլ տէէէրի, կըմլէթ քէսիլէրէք, վէ վարիտաթը էսաս թութուլարագ թայեին գըլընաճագ տըր։ 2. Բուսիա հիւքիւմէթինին իսթիխարը իւզրէ, տօնանմայի հիւմաեունտան պիթը գըթա գըրնը սէֆինէ Բուսիաեա վէրիլէճէք տիր։ 3. Թազմինաթըն պագիսի օլան պիր պուչուգ միլեօն ֆրանգ, եւեւէլէ 5 ֆայիզ վէ եւեւալէ էարըմ րէսմի մալ իլէ չէգարըլաճագ օլան թահվիլաթ իլէ էօտէնէճէք տիր։ Թահվիլաթը մէզքիւրէ, Անատօլու էաալէթլէրինին աշար վէրկիսի, Բուլղարիսթանըն վէրկիսի, Էրէյլի մաատէնլէրի, վէ տիկէր պիր րիվաեէթէ նազարէն, Մըսըր վէրկիսի իլէ թաահթը թէքմինէ ալընաճագ տըր։

Պունտան պաշգա Բուսիանըն թէճարէթինէ դուճուրա կէլէն զիեանը էօտէմէք իւզրէ, 10 միլեօն բուպլի տահա թէէտիէէ գըլընաճագ տըր։ Վէ Բուսիա հիւքիւմէթինին, Բանգալթըլարի Բուսիա խազինէսինտէ թալէպ իէլէմիշ օլտուգու 20-25 պին լիրա իրատ, Օսմանլը գօնսօլխանէլէրինէ թէսլիմ խոլինմիշ օլտուգունտան, հիւքիւմէթի Սէնիէէ, պու գօնսօլխանէլէրի տախի պիլ ճիհէթէ պագաեա Փայըլարըլա 40 գուրուշտան էօտէեէճէք տիր։ Բէգաիէ Օսմանլը էսիրլէրինին իաաշէլէրինէ մէկին, եէմէքլէրինէ վէ կիեիմլէրինէ Բուսիա հիւքիւմէթի նէ գատար մէսարիֆ խոէր իսէ, պու մէսարիֆ տէվլէթի Ալիէէ Թարաֆընտան թէէտիէէ գըլընաճագ տըր։

Իշթէ Բուսիա մուրախխասլարը Թարաֆընտան թէքլիֆ օլունան շարթլար պունլար տըր։ Շէրայիթի մէզքիւրէնին րէք ալլար տըր թէպտիլ օլունամաեագ գաճն օլունմագտա տըր։ Տէվլէթ խոճն պիր րիվաեէթէ նազարէն, միւսալահա աճօնամէսինին պաշգա, Օսմանլը վէ Բուս մուրախխասլարը, հիչ տէէիլ իսէ իքի սէնէլիք թէտաֆիսի վէ թէարրիւզի պիր իթթիֆագ աճօնամէսի տահա իմզալաեաճագլար տըր։ Պու աճօնամէ մուճիպինճէ, Բուսիա տէվլէթի տիկէր Օսմանլը էաալէթլէրինին թէմաէիէթինի թէէմին իլէեէճէք, վէ տէվլէթի Ալիէէ տախի, հէր մուհարէպէտէ Բուսիաեա 200,000 ասքէր վէրէճէք տիր։»

Թըրքի ղազէթասընտա կէօրիւլէն շէրայիթի սուլհիէէ, պալէտէ միւնտէրիճ օլան շէրայիթտէն ֆարգլը տէէիլ իսէ տէ, թէֆճիլաթի ճիհէթի պէեան խոլըրըգ։

«Տիւնքի կիւն Այ-Ստէֆանոսսէն Բուս քիլիսէսինտէ սուլհ աճօնամէսի իմզա խոլընճաճ իքէն, պու կիւնէ գալմըշ տըր։ Թարաֆէյնտէն թէքլիֆ վէ գապուլ օլունան շարթլար, աշաղըտա մալիւմաթ կէօրէ շունլար տըր։

1.— Պուլղարիսթան խարէճի միւլթազէ սուրէթինէ իֆրագ խոլինմըշ հալտէ, Պալգանլարըն օլ պիր Թարաֆընտաքի, վէ Մէրիճ նէհրինին պու Թարաֆընտաքի քեաֆֆէյի արազիսի համիլ օլաճագ, փագաթ տէվլէթի Ալիէէ սիւսալիթիւն մահվ օլմամագ իշին, Էտիրնէ իլէ պիր մըգտար արազի, Պուլղարիսթանըն խարիճինտէ գալաճագ տըր։ Պուլղարիսթան հուտուտունուն գաթիէն թայեինի, Էվրոբա գօնկրէսի մարիֆէթիէլէ գարարլաշտըրըլաճագ տըր։ Վէ պիր միլլէթ մէճլիսի Թարաֆընտան միւնթէխիպ, վէ գաթը հազրէթի Բադիշահի իլէ տիւէլի մուազզամա Թարաֆընտան մուսատտագ օլարագ, պիր Խրիսթիան բրէնսի Պուլղարիսթանը ուսուլի մէշրութա իւզրէ խարէ խոճէճէք, վէ Պուլղարիսթանըն պիր օրտուսու տախի պուլունաճագը կիպի, Պապը Ալիէէ վէրէճէկի վէրկի, Պուլղարիսթանըն խարէճի միւլթազէսինտէ գալաճագ օլան նահիէէլէրին, շիմտիէէ գատար Խազինէյի տէվլէթէ վէրտիկլէրի վարիտաթընտան գիեաս օլմաճաճագ տըր։

2.— Մէմլէքէթէյն միւսթագիլ գըրալիէէթ օլաճագ տըր, վէ տէվլէթի Ալիէէ Տօպրուճա գըթասընը Բուսիաեա թէրք իտէճէկի կիպի, Բուսիա տախի պու գըթաեը, Բարիզ աճօնամէսի իգթիզասընճա, քէնտիսինտէն ալընմըշ օլան Պէսարապիաեա պէտէլ Մէմլէքէթէյնէ թէրք խոճէճէք տիր։

3.— Սըրպիսթան, Էսքի Սըրպիսթան իլէ Պօսնա Թարաֆընտան թէվսիի հուտուտ խոլէրէք, միւսթագիլ իլան օլունաճագ տըր։

4.— Գարատաղ միւսթագիլ իլան օլունուպ, իւչ ճիհէթ իւզէրինտէ թէվսիի արազի խոլընճէք, վէ արազիսի մէզքիւրէ իսէ, Գարատաղլըլարըն գաթէն գայլթ իթմիշ օլտուգլարը մէմալիքէ միւշտամիլ հալտէ պուլունաճագ տըր։

5.— Պօսնա իլէ Հէրսէք տէ մըխթարիէթ օլաճագ տըր։

6.— Բումէլինին տիկէր գըթալարընտա տախի այնի խուսուսաթը սիեասիէէ իճրա գըլընաճագ տըր։

7.— Կիրիտին նիզամնամէսի մախսուսու իճրա, վէ Կիրիտ մէճլիսինին Իւրուպիան ազալարը Թարաֆընտան արզ օլունան թէքլիֆլէր, ճանիպի Պապը Ալիտէն գապուլ խոլընճէք տիր։

8.— Պիր միլեար վէ 410 միլեօն բուպլի եախօտ պէշ միլեար Ֆրանգ Թազմինաթը հարպիէէ վէրիլէճէք տիր։

Իշպու Թազմինաթ շու վէճհ իլէ էօտէնէճէք տիր։

1.— Մէմլէքէթէ էրպաա, եանի Պաթում, Արտահան, Էրզրում վէ Վան թէրք խոլիճէճէք, վէ պունլարըն մըգտարը գըյմէթի, մէզքիւր էաալէթլէրին շիմտիէէ գատար Խազինէյէ հիւմաեունա կէթիրտիկլէրի վարիտաթը իւզէրինէ միւթէսաէ օլաճագ տըր։

2.— Բուսիա հիւքիւմէթինին իսթիխարըլա, պիթը գըթա գըրնը սէֆայինի հիւմաեուն Բուսիաեա վէրիլէճէք տիր։

3.— Պէշ միլեար 600 պին Ֆրանգա պալիղ օլան Թազմինաթ գուսուրունուն թէէտիէէսի իշին, Պապը Ալի եւեւալէ 5 ֆայիզ, վէ եւեւալէ էարըմ րէսմի մալ իլէ թահվիլաթ չէգարաճագ տըր։

Իշպու սօրճուն նիզամէն թէէտիէէսի իշին, 1.— Պուլղարիսթան վէրկիսի, 2.— Անատօլունուն աշարը, 3.— Էրէյլի մատէնլէրի, վէ 4.— (տիկէր պիր րիվաեէթէ նազարէն) Մըսըր վէրկիսի թէէմինաթ կէօսթէրիլէճէք տիր։

9.— Բուսիանըն թիճարէթինէ վէրիլէն զիեան իշին տախի 10 միլեօն բուպլի թազմինաթ իթա գըլընաճագ տըր։

10.— Բուսիա հիւքիւմէթի, Բանգալթըլարի Բուս խազինէսինէ վէ քիլիսէսի իշին 25 000 լիրա իրատ թայեին իթմիշ օլուպ, վէ պու իրատ իսէ Օսմանլը գօնսօլխանէլէրինէ թէսլիմ խոլինմիշ օլտուգունտան, մէզքիւր գօնսօլխանէլէր պագաեա Փայըլարըլա պէրապէր ՏԸՐՏ գուրուշտան էօտէնէճէք տիր։

11.— Բարիզ աճօնամէսի ահքեամընճա, Զանագ-Գալէս պօղազը պէլ ճիհէթէ էէնէպի տէվլէթլէրին հարպ սէֆինէլէրինէ գաբալը գալաճագ, փագաթ թիճարէթ սէֆինէլէրի շիմտիէէ գատար ճարի օլան րէսմի մուամէլաթտան մուաֆ օլաճագլար տըր։

12.— Պուլղարիսթանըն խարէճի միտէսինէ վէ ասքէրինէսի թամամ օլունմագ իշին, հիչ տէէիլ իսէ իքի սէնէ միւտտէթ Պուլղարիսթանտա 50,000 նէֆէր Բուս ասքէրի գալաճագ տըր։

13.— Տէվլէթի Ալիէէ, էսիր պուլունան ասաքիրի Օսմանիէէնին եէմէքլէրի վէ կիյինմէլէրինին մէսարիֆինի էօտէմէկէ մէճպուր տուր։

14.—Մուահէտէնամէ հիսսէտար օլան իմարէթլէրէ տախի պիր մըգտար Թազմինաթ վէրիլէճէք տիր։

Պու մուահէտէտէն պաշգա, տէվլէթի Ալիէէ իլէ Բուսիա տէվլէթի միանընտա տիկէր պիր Թէտաֆիի վէ Թէարրիւզի իթթիֆագ աճօնամէսի տահա իմզալանաճագ տըր։ Իշ պու մուահէտէ մուճիպինճէ տախի Բուսիա, տէվլէթի Ալիէէնին տիկէր մէմլէքէթլէրինէ քէֆիլ օլաճագ, վէ տէվլէթի Ալիէէ տախի, մուհարէպէ զէմանընտա Բուսիաեա 200,000 նէֆէր ասքէր վէրէճէք տիր։»

Սօն բօսթա իլէ ալտըղըմըզ Էվրոբա ղազէթալարընտա կէօրիւլէն թէլէկրաֆ հավատիսլէրի տիր։

Լօնտրա, 17 ֆեպր.

Օպզէրվէ ղազէթասընտա օգունմուշ տուր. «Բուսիա տէվլէթի, Ավրիգա Թարաֆընտան տա գօնկրէտէ պիր մուրախխաս պուլունմասընը Ինկիլթէրրաեա թէքլիֆ խոլէտի։ Ինկիլթէրրա պունա գարշը կէլմէյիպ, Նուանսիւթան Թարաֆընտան տա գօնկրէտէ պիր մուրախխաս պուլունմասընը թէքլիֆ խոլէտի։ Բուսիա տէվլէթի, Պապը Ալիէէ պիր խիթարնամէ կէօնտէրիպ, պունտա քեաֆֆէյի Միւսլիմանլարըն Պուլղարիսթանտան չէգարըլմասընա տայիր արզու պէեան իթմիշ տիր։»

Մալթա, 18 ֆեպր.

Զանագ Գալէտան կէչէն Ինկիլիզ գըրվազըլարը, Ալէքսանտրա, Աշիլ, Սուլթան, Թէմէրէր, վէ Սալամիս սէֆինէլէրինտէն խարէթ օլուպ, պունլար պու կիւնքի կիւնտէ Մուտանեա քէօրֆէզինտէ պուլունմագտա տըրլար։

Լօնտրա, 17 ֆեպր.

Լօնտրատա մուգիմ Բում գաաընլարը, տիւն ագշամ պիր մէճլիս ագտ իտիպ, պունտա, սօն մուհարէպէլէրտէ մէճրուհ օլան Թրգալա վէ Եանեա էհալիսինէ իեանէ իթմէսի իշին Աթինատաքի Գըրմըզը Խաչ ճէմիէէթինէ սավէթ օգումաեա գարար վէրտիքլէր վէ Մէճլիսի Թօրպանտըզը սըրատաքիւլիեէթլի ագճէ ճէմ իթտիլէր։ Խաաթա պագմագ իշին Աթինաեա պիր չօգ բահիպէ գատընլար կէօնտէրմէճէք գարար վէրտիլէր։

Աթինա, 17 ֆեպր.

Էսթիա գիլապի, միւսիւ Գումունտուրաեա, Եունանլար հազգընտա կէօստէրտիկլէրի թէվէճճիւհտէն տօլայը իգհարը թէշէքքիւրէ գարար վիրմի։

Վիէննա, 15 ֆեպրվար

Գօրէսբօնտանս Բօլիթիգ ղազէթասը, Ինկիլիզ տօնանմասընըն միւրուրինէ սիլահ գուվվէթի իլէ գարշը կէլինմիշ օլմամասընը, պէօյլէ չարտա օլան թօպլար էլվէլինտէն Զաթալճա խաթթընա նագլ խոլընմըշ օլտուգունտան, Զանագ գալէսսա պէօյլէ չարտա թօբ պուլունմամասընա համլ իտիէօր։

Բալիքա, 11 ֆեպրվար

Գարատաղ պէյի, օրտուսունու գըմը տագամը իլէ պէրապէր Չէթինէեէ վարըլ օլուր։ Պրէնսը միւշարիլէյհ, տիւշմէնտէն իղթինամ օլունան էշեալարըլա թէշէիլ օլունան պիր Փիւթուհաթ քէմէրի ալթընտա գապուլ օլունուր։ Գարատաղլըլար, գալէ իթմիշ օլտուգլարը մահալլէրի իսթիլա իտիէօրլար։

Լօնտրա, 16 ֆեպրվար

Մօրնինկ Ատվէրթայզըր ղազէթասընտա օլունտուղունա կէօրէ, Միտհաթ բաշա հազրէթլէրի, տէվլէթի Ալիէէ իլէ Բուսիա պէյնինտէ պիր իթթիֆագ հուսուլէ կէլմէյինի պէյանըմըշ, վէ էկէր Ինկիլիզ տօնանմասը իւչ հաֆթա էվվէլ կէլմիշ օլսա իտի, մէզքիւր իթթիֆագ ագտ օլունմայաճագ իտի տէմիշ տիր։ Պէրլինտէն Թայմս ղազէթասընա չէքիլմիշ օլան պիր թէլէկրաֆնամէ, միրալայ Հօրնպի, Օսմանլը տօնանմասը Բուսլարըն էլինէ կէչմէսին իշին, իգթիզայի հալտէ մէզքիւր տօնանմայը գայթ իթմէք էմրինի ալմըշ իտի միշ տիր։

Ս. Բէթէրսպուրկ, 16 ֆեպր.

Տէօրթ Փըրգա, Մէմլէքէթէյնէ սէվգ օլունմագտա իմիշ, Գարալէնիգ սէվահիլինի մուհաֆազա իլէ մէմուր օլան օնունճու գօլ օրտուսու Նօվօրոսսիէ միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իթմիշ տիր։

Օն իքինճի վէ օն իւչինճի օրտուլար, Թունատան Մէմլէքէթէյն Թարաֆընա կէչէրէք, Պիւքրէշ ճիվարընտէ պիր օրտուկեահտա իգամէթ խոճէճէքլէր տիր։ Բուսիալըլար Այ-Ստէֆանօսա ասքէր իգամէ խոճէճէքլէր տիր։

Վիէննա, 16 ֆեպր.

Ավսթրիա գօնկրէտէ քէնտի մէնաֆինի շիտտէթլէ միւտաֆաա, վէ էհէմմիէէթ վիրիլմէմիշ թագտիրտէ սիլահլա մուհաֆազաեա գարար վիրմիշ օլտուգունտան, գաբինէթօմուզ Թարաֆընտան տահա գաթի պիր լիսան իսթիմալ օլունմասընա ինթիգար խոլընմագտա իտի։

Լօնտրա, 15 ֆեպր.

Բէլ Մէլ Կազէթ նամ ղազէթա, Պէրլինտէն ֆեպրվար 15 Թարիխի իլէ պիր գըթա թէլէկրաֆնամէ նէշր իթիպ, պունտա Ալմանեանըն, ագտ օլունաճագ գօնֆէրանսըն միւզաքէրաթընա, Տէրխասաէթ գօնֆէրանսը բրօկրամընըն էսաս իթթիխազ օլունմասը հազգընտա Բուսիա Թարաֆընտան վուգու պուլան Թալէպի Թէրվիճ իլէտիկի, վէ մէզքիւր գօնֆէրանստա եալընըզ տէվլէթի Ալիէէէ միւթաալլիգ մէսայիլին միւզաքէրէսի իլէ, մէսայիլի սայիրէնին պիր Թարաֆ խոլըմէսի արզուսինտէ պուլունտուղու, վէ Ալմանեա իմբէրաթօրունուն, եազգայի սուլհ գըլընտա, իճապ խոճէճէք օլուրսա, Բուսիա իլէ Ինկիլթէրրա պէյնինտէ իճրայի թէվասսութէ հազըր օլուպ, փագաթ հազըմ սըֆաթըլա հարէքէթէ մէեալ օլմատըղը պէեան օլունմուշ տուր։

—Սէլանիքտէն ֆեպրվար 20 Թարիխի իլէ Լէվընթ Հէրըլտա եազըլըմըշ տըր.

Հէր նէ գատար շէհրիմիզ բէք չօգ միւլթէճի վիրուտ խոլէտի իսէ տէ, կէրէք շէհիրտէ վէ կէրէք ճիվարլարընտա ասայիշէ ասլա խալէլ կէլմէտի։ Կէրէք չըմէնտըֆէր, վէ կէրէք գարա վէ տէնիզ Թարիգի իլէ պուրաեա վիրուտ իտէն միւլթէճիլէրին մըգտարը 15 պին նէֆէրտէն աշաղը տէյիլ տիր։ Միւլթէճիլէրին էքինտէ հէր միլլէթտէն ատամ վար, մէսէլա, Պօշնագ, Պուլղար, Բօմագ, Թաթար, Բում, Չէրքէս, Արնավուտ, Ուլահ, Նէհուտի, վէ Չինկեանէսի մէվճուտ տուր։ Սըգգալարըմըզտա պօշ կէզէն ատամլարըն հատտ ու հիսապը եօգ տըր։ Եալընըզ Թաթարլար տըր քի իշ արամագտա տըրլար։

Միւլթէճիլէր սըհհէթճէ էյի հալտէ տէյիլ տիրլէր։ Գաթէն պունլար կէլմէգտէն էվվէլ, շէհիրտէ էնվայի խասթալըգ պունուր խոճէրէք պիր չօգ ատամ թէլէֆ օլմագտա իտի։ Միւլթէճիլէր իսէ Թիֆօ իլէ գըզամուգ իլլէթինի պիրլիքտէ կէթիրտիլէր։ Ֆէլաքէթզէտէլէրիմիզ թէքմիլ օլմագ իշին, Ինէքլէր իշինէ էնլէմ սարիա պէլասը պիլայէթին պագը մահալլէրինտէ խայլէճէ հայվան գըրըլմագտա տըր։ Քօսօվա Միւսլիմանլարընտան պինլէրճէսի գաչըպ Սէլանիքէ տօղրու կէլմէք իսթէեօրլար իսէ տէ, վալիի միգարամ բաշա հազրէթլէրի, Քօսօվա վալիսի իլէ պիլ իթթիֆագ, մէզքիւր հիճրէթի մաատէսինէ գարշը կէլմէքտէ տիր։ Վալիի միւշարիլէյհ գաշագլարը նագլ իթմէք մէսինի չըմէնտըֆէր խուարէսինէ էմր իթթի։ Միւլթէճիլէր գարշը գօյտուգլարընտա, գայթէնէ ճէրլ իթմէլէրի իչին չըմէնտըֆէր մէմուրլարընա րուխսաթ իթա օլունուր։ Թէճաավիզի մէզքիւրէ սաեէսինտէ, հիճրէթին էօնիւ ալընըպ սէֆգէթ ապալաճագ տըր։

Խասթախանէլէրիմիզ խասթա վէ մէճրուհ իլէ տօլու տուր։ Հիւքիւմէթի մահալլիէէ, Հիլալը Ահմէր գօմիթէսի, վէ էհալիտէն պագըլար, պու պիչարէ ատամլարա մուավէնէթ իթմէք իշին էլլէրինտէն կէլէն գայրէթի տիրիղ իթմէմէքտէ տիրլէր։ Պուրա գատընլարը իեանէ ճէմի իշին գօմիթէ թէշքիլ իթիպ, շիմտիէէ գատար 3 պին ֆրանգտան զիետէ Թօբլամըշլար։

1774 ՍԷՆԷՍԻՆՏԷ ՀԻՆՏԻՍԹԱՆՏԱ
ՎԷՖԱԹ ԻԹՄԻՇ ՕԼԱՆ ՀԱՃԻ ԴԱԶԱՐ ԳՐԻԳՕՐԵԱՆԸՆ ՎԷՐԱՍԷԹԻՆԷ ՏԱՅԻՐ ԻԼԱՆ ՏԸՐ

Պօմպայտա մուգիմ մահքէմէյի Ալիյէ Թարաֆընտան սատըր խոլէն էմր ու գարար իգթիզասընճա, միւթէվէֆֆա Ցակոբ վէ Ցովսէփ Խոքէնտէր օղլուլարըն, վէրասէթի մէզքիւրէ հազգընտա վուգուպուլաֆթէ օլան տավալարընտա տայիր շուհուտ վէ խապաթլարընը իսպաթ, վէ վէրասէթի մէզքիւրէյէ հիսսէտար օլմագ իտտիաճագտըր խատտա խոլէն պէվաթը սայլարընին տախի, Թագրիր վէ իֆատաթը վագասընը ղալթ ու իւրճ իթմէք իւզրէ, Ինկիլթէրրա տէվլէթինին Տէրխասաթէտէքի ժէնէրալ Գօնսօլօսու, վէ մահքէմէյի Ալիյէսի հաքիմի միւսիւ Ճօն Հէնրի Ֆօսէթ մէէմուր Նասպ ու Թայեին պույուրուլմուշ օլտուգունտան, վէրասէթի մէզքիւրէյէ հիսսէտար օլմագ հազգընը խոտաա խոլէն պէվաթ հէր քիմլէր իսէ, քեաֆֆէսինին, կէլէճէք ալաֆրանկա նիսանըն իպթիտասընտա, մահքէմէյի մէզքիւրէյէ կէլմէլէրինին մաթլուպ խոլունտուղու իլան օլունուր։ 1

փարիս գազէթալարընտան Սօլէյլ (կիւնէշ) նամ գազէթասը, չու սիգգալթա, վէ տէվլէթ վէ միլլէթիմիզ իչին խայրըթ ալմագլըղա շաեան պիր պէնտ օգունտուղունտան, թէրճէմէսինի պէեան իտէրիզ։

«Մ. Գ. Իբբօնուն, Էվրօպանըն վէ Ամերիգանըն, միւխթէլիֆ մահէլլէրինտէ տէրքեար օլան մէարիֆլէրի վէ եախօտ մէքթէպլէրի հագգընտա գալէմէ ալտըղը թապ ու նէշր իթտիրտիկի չաեանը միւթալաա քիթապտը Շարգ գըթասընտա, եանի Ռուսիատա պուլունան մէքթէպլէր հագգընտա վիրտիկ օլտուղու չու ամիտէքի մալիւմաթ, պէյլէմասա վագթի հալիմիզ իգթիզալընտա, պիւյիւք էհէմմիյէթի պուլունտուղունտան, տէրճ ու պէեանընը միւֆիտ ատտ իյլէմիչիզ տիր։

ՌՈՒՍԻԱՏԱ ՊՈՒԼՈՒՆԱՆ ԳԸԶԼԱՐ ՄԷՔԹԷՊԼԷՐԻ, ՎԷ ԹԷՏՐԻՍ ԻՏԻԼԷՆ ՈՒԼՈՒՄ ՈՒ ՖԻՆՈՒՆ ՀԱԳԳԸՆՏԱ ՄԱԼԻՒՄԱԹ

«Հէր քէսին էֆքեարը պու պապտէ հէր նէ օլուր իսէ օլսուն, չու սահիհ տիր քի, պու կիւնքի կիւն Ռուսիատա, գատըն ճինսինին թալիմ ու թէրպիյէսի մատտէսի, ումում խալգըն մէնֆաաթընը մուճիպ օլաճագ պիր մատտէ տիր տէյի ինանըլըպ վէ էհէմմիյէթի լազըմէ վիրիլմէքտէ օլտուղունտան, եալընըզ Միւճթէմէայի Ամէրիգա միւսթէսնա թութուլտուղու հալտէ, տէյ'լ եալընըզ պիրինճի տէրէճէտէ, եանի ատի մէքթէպլէր, իլլա իքինճի տէրէճէտէ վէ եիւքսէք տէրէճէտէ օլան մէքթէպլէր տախի, սայիր մահէլլէրին քեաֆֆէսինտէն գիեատէ պուլունմագտա տըր։

«Ռուսիատա քեաֆֆէյի ալիմլէր, գըզլար մէքթէպլէրինէ էհէմմիյէթ վիրէրէք, անլէրին թարագգը վէ թէգամիւլլէրինէ չալըշմագտա օլտուգտան պաշգա, տարիւլ ֆիւնունլար, մէսէլա Գազան շէհրի տարիւլֆիւնունու մուալլիմլէրի տախի, Փարիսին պիւյիւք մէքթէպլէրինտէն էն չօգ րէթիլիսի վէ էն ամիգի օլան Սօրպոնտա վիրիլէն տէրսլէր կիպի տէրսլէր թէտրիսի իչին, գըզլարա մախսուս տէրսխանէլէր քիւշատ իյլէմիչլէր տիր քի, մէրգումտն ալիմլէր, կէրէք հէր կիւնլիւք գազէթալարա, վէ կէրէք րիսալէլէրէ պէնտլէր վիրէրէք, Ֆրանսատան գիեատէ, Ռուսիատա, մէարիֆտէն պահս իթմէքտէ, վէ էնվայի միւճատէլաթա տախի կիրիշմէքտէ տիրլէր։

«Շունա տախի տիգգաթ լազըմ տըր քի Ռուսիատա, պէյսէմէյէ, գատըն թայիֆէսի, էհալինին հէր սընըֆընտա, էրքէքտէն գիեատէ ուլու պիր մէրթէպէտէ պուլունմագտա տըր. չէօյլէ քի, գատըն թայիֆէսի, էրքէքլէրտէն գիեատէ չէվիք վէ իշկիւզար, վէ չալըշգան վէ զէքի տիրլէր. մէսէլա, գըզ մէկթէպլէրինտէ, քէօյլէրտէ էրքէքլէր պօշ պօշ վագըթլար կէչիրիրկէն, վէ օճագլար պաշընտա ույգուլար չէքտիքլէրի թագտիրտէ, գատընլար իսէ, մուղայիրի օլարագ, էնվայի խըտմէթլէր իլէ իշթիղալ իտիպ, վէ բէչիրիշէ վէ սայիր գուլլուգլար իտգումագտա տըրլար։

«Սէն-Բէթէրսպուրկ տար իւլ ֆիւնունու մուալլիմլէրինտէն պիրինին պունտա եազտըղընա կէօրէ, մէրգում կէրէք էրքէք վէ կէրէք գըզ չօճուգլար մէքթէպլէրինտէ տէրս վիրմէքտէ օլտուղունտան, նազարը տիգգաթ վէ մուգայէսէյէ ալտըգտա, գըզլարըն իսթիտատ վէ գապիլիյէթլէրինի, տահա զիեատէ մէրթէպէտէ պուլմուշ տուր. վէ պու ֆարգ, եալընըզ մուվագգաթ սուրէթտէ օլմայըպ, իլլա, օն եաշընտան թա եիկիրմի պէշ եաշընա օլան էրքէք վէ գըզլար իւզէրինտէ թէճրիւպէ իյլէտիկինտէն, պունի նիսպէթ իւզրէ տէվամ իյլէմէքտէ օլմասընը կէօրմիւշ տիւր։ Պու ճիւմլէ իլէ տախի, պիր մատտէ իւզէրինէ մուհաքէմէլէր իտիպ, վէ միւշքիլ խուսուսլարա ալթ ու ֆիքր իւրիւթմէքլիք խուսուսունտա զուհուրա կէլէն գապիլիյէթ սիպիքէ իսէ, իքի ճինստէ տախի այնի տէրէճէտէ պուլունտուղունտան, պունլարըն զիհնլէրի, գավանինի ումումիյէյի իմլէյի կիւճճէ գավրամագտա իսէ տէ, թէֆէրրիւաթընը չապուգ թութմագտա տիրլէր։

«Էվվէլլէրի, կէնճ գըզլար, վագսա, քէնտի իլիմլէրինի պիթիրտիքտէն սօնրա, ֆայիտէլի սուրէթտէ պիր նիքեահ թագթընա կիրմէքտէն պաշգա չէյ տիւշիւնմէքտէ տէյիլ իտիլէր, Նասըլ քի, հալէա շիմտի տախի, այնի էֆքեար վէ այնի արզուտա պուլունմագտա տըրլար. Պունլարըն պու հալլէրի սուրէթի զահիրէլէրինտէն, եանի, էսասէն զահէթլէ սատիւալանէ օլսալ, վէ Ամէրիգա գըզլարը իւզէրլէրինտէ կէօրիւլէ կէլմէքտէ պուլունան աշգալաղլըղա մանէնտ պիր նէվի ..գալլըգլարընտան տախի, գօյաճա ֆէհմ ու ֆարգ օլունապիլմէքտէ տիր. հալպուքի, եանաֆ ֆամիլեա էվլատը օլուպ տա, իքինճի տէրէճէ մէքթէպլէրտէն թահսիլի ուլում ու ֆիւնուն իտէրէք չըգմագտա պուլունան գըզլար իսէ, էվլէնմէքտէն էվվէլ վէ գիեատէ, պարա գազանաճագ պիրէր թարիգ թութմագլըղը տիւշիւնմէքտէ տիրլէր։

«Պունլարտան չօգլարը, հօճալըգ մարիֆէթինի թութմագտա իսէլէր տէ, էսէֆ օլունուր քի, մէքթէպլէրին սաեըսը, պունլարըն սաեըսընա հէնուզ ճէվապ վիրիր մէրթէպէտէ պուլունմատըղընտան, անճագ ալօրթէ վէ պէքիաէ օնտա պիրի մէմնուն օլաճագ սուրէթտէ մէէմուրիյէթ պուլապիլմէքտէ տիր։

«Պունլարտան պագըլարը հէքիմլիք մարիֆէթինի թութմագտա իսէլէրտէ, օլ խուսուստա տախի, հօճալըգտան գիեատէ պիր մէնֆաաթ կէօրէմէմէքտէ տիրլէր, չիւնքի, միգտարը քիֆայէտէ միւշթէրի պուլամամագտա տըրլար։

«Ռուսիատա գըզլար իչին, խասսէթէն հէքիմլիք տէրսլէրի վար տըր, վէ պունլար քէմալի խահիշ վէ արզու իլէ չալըշմագտա, վէ հիւսնի նէթիճէյի սահիհէ իւլրագ իտէպիլմէքտէ տիրլէր։ Վէ պունլարտան պաշգալարը, բէզ սէրպէսթ էֆքեարլարա զահիլ օլարագ, պաշգա պիր թավր ու հարէքէթ բէյտա իթտիքլէրինտէն, էվվէլ էմիրտէ պունլարա, քէնտի թարաֆլարընճա, «Նիհիլիսթ» եանի «իխթիլալճը գատընլար» սըֆաթը վիրիլմիշ տիր։

«Պունլարա վիրիլէն հէքիմլիք տէրսլէրինէ, կիւեատէսիյէ տիգգաթ վէ իհթիմամ օլունմագտա օլտուղունտան, սէմէրէյի հասընէսի կէօրիւլէճէկինտէ, ասլա իշթիպահ եօգ տուր։

«Գատընլարա մախսուս օլան հէքիմլիք տէրսլէրինին թահսիլի իչին պէշ սէնէ միւտտէթ թախսիս օլունմուշ օլուպ, վէ 1875 սէնէսինտէ իսէ, 73 նէֆէրի Նէհզուտի, 19 նէֆէրի Լէհլի Գաթօլիք, վէ 11 նէֆէրի Բրօթէսթան օլտուղու, վէ տիկէրլէրի տախի Օրթօտօքս քիլիսէսինէ թապի օլանլարտան իպարէթ պուլունտուղու հալտէ, ճէման 430 նէֆէր թալէպէ պուլունտուղու, անլաշըլմըշ տըր։

«Պու գըզլար հէքիմլիք տէրսլէրինէ, սայիր մէքթէպլէրտէ լազըմ կէլէն իլիմլէրի թահսիլ իտիպ, վէ նիզամէն իմթիհանլարընը կէչիրտիքտէն սօնրա գապուլ օլունմագտա տըրլար։

«Պունլարըն քեաֆֆէսի եանաֆ ֆամիլեալարտան օլուպ, վէ էքսէրի 20-25 եաշընտա իսէլէր տէ, իչլէրինտէ պաշըն 30 եաշընտա օլանլար տախի պուլունմագտա տըր. Վէ համթա, խայլիճէ էվլէնմիշ գատընլար տախի պուլունտուղու մուհագգագ տըր։

«Պու իլմէ միւսթաիտ օլմագլըղ իգթիզայէ մէսուտ պուլունան Ռուսիա գըզլարը, եալընըզ քէնտի վաթանլարընտա թահսիլ իւզրէ պուլունմաեըպ, իլլա պիր չօգ գըզլար տախի, Սուիչրէ հէքիմլիք մէքթէպլէրինտէ տախի թահսիլի իլմ իյլէմէքտէ տիրլէր։ Վէ համթա, Ֆրանսատա մէքթէպէ գապուլ օլունանլար տախի, իւրոպալը թէգատիւմ իյլէմէքտէ տիրլէր, Նասըլ քի, տահա պու եագընլարտա, հէքիմլիք մէքթէպինիզ մուալլիմլէրինտէն Մ. Տօգթէօր Վիրնէօյ թարաֆընտան, մատմուազէլ Ճէնայիտ Օգունգօֆ հագգընտա վէ պիր սուրէթի պէնիտէ, վուգուպուլ կէլմիշ օլան մէտհ ու սիթայիշի ալիմէր, պու սահիֆէլէրի թատիգ իյլէմէքտէ տիրլէր։ Չէօյլէ քի, միւմայիլէյհ տօգթէօրուն շէհատէթինէ նազարան, մատմուազէլ Ճէնայիտ, թէքլիֆ իյլէտիկի քէնտի տօգթէօրլիք «Թէզ»ին տէ, (1) գըյէթ միւհիմ պիր մէսէլէտէն, եանի, ինսանըն տամարլարը իչինտէ էթէր թապիր օլունան հավանըն նագլիյէ, գանըմա տէրքեար օլան գայիֆիկին տէֆի չարէսինտէն պահս իթմիշ, վէ բէք պէկ տա մուվաֆֆագըյյէթ իգհար իտէպիլմիշ տիր։

«Օլտըգըմ մալիւմաթա կէօրէ, էլ հալէթ իւլ հազիրա, եիկիրմի եէտի նէֆէր Ռուսիա գըզլարը վէ գատընլարը, գաճէթլէ տիգգաթլը սուրէթտէ, պարիզ հէքիմլիք մէքթէպինիզտէ, թահսիլի իլմ իւզրէ պուլունուպ, վէ մուալլիմլէրիմիզ խասթալանէլէրինի տախի, բրաթիգանըն չալըշմագտա տըրլար. Էկէր Ֆրանսամըզըն գըզլարը վէ գատընլարը տախի, չու թարիգէ սիւլիւք իտէրէք, սայիր պիր չօգ միլէթլէր գատընլարը միսիլլու, քէնտիլէրի իչին, հէմ միւֆիտ վէ հէմտէ նամուսլու պիր թէճարէթ մէնպայի քիւշատ իյլէյէճէք օլսալար, քէմալի մէմնունիյէթիմիզի մուճիպ օլաճագլարընտա շիւպհէ ճայիզ տէյիլ տիր։

«Մատամքի, չու սօն սէնէլէրտէ, չօգ մէմալիքլէրտէ, մէարիֆի ումումիյէ, եանի, խալգըն թալիմ ու թէրպիյէսի հագգընտա, խասսէթէն թանզիմ օլունան րաբօրթօլարընտան, ինքեար գապուլ իթմէզ սուրէթտէ անլաշըլտըղընա կէօրէ, պիր միլլէթտէ, մէտէնիյէթ տէնիլէն չէյ, անճագ գատընլարընըն թալիմ ու թէրպիյէսի նիսպէթինտէ պուլունապիլմէքտէ տիր, տիմէք տիր քի, սէրպէսթ տէ տիւշիւնիւպ վէ տէյէպիլիրիզ քի, Ռուսիատա գըզլարըն թալիմ ու թէրպիյէսինէ գիեատէսիյէ էհէմմիյէթ վիրիլէրէք, միւմքին օլտուղու մէրթէպէտէ, էն եիւքսէք իլիմլէր թահսիլ իթտիրիլմէքտէ, վէ գատր ու հայսիյէթլէրի թէրֆի գըլընմագտա տըր, պինաէն ալէյհ թարագգիյէ, պունուն պիւյիւք պիւյիւք նէթիճէլէրի կէօրիւլէճէք տիր։

«Ռուսիատա, թա Պիւյիւք Բէթրօ զէմանընտան պէրու, միլլէթին կէրէք ճէմիյէթէ տայիր ատապ ու ախլագընճա, վէ կէրէք ուսուլ ու ատաթընճա, փէվգալատէ սուրէթտէ հիւսնի թէէսիրի կէօրիւլէ կէլմիշ տիր։ Վագըա Ռուսիա, քէնտի ասկէրճէ տէրքեար օլան թէգատիւմ վէ թարագգըն, վէ իտարէճէ նիզամ ու ինթիզամը գավիսի ճիհէթլէրիյէ, քէնտի պիր գաչ էվլէթլի, տիրայէթլի, վէ ֆէթին հիւքիւմտարլարընըն պօրճլու պուլունմագտա տըր, լաքին, չու տախի ինքեար օլունամազ քի, Ռուսիա ճէմիյէթինի, տէնեանըն էն աթիգ մէտէնի միլլէթլէրի ճէմիյէթլէրինէ միւսավի պուլունմագլըղ չէրէֆ ու իգթիզարինէ նայիլ գըլանլար տախի, Մարի Ֆէտօրօվնա, Աննա Իվանովնա, Էլիզապէթ, իքինճի Գաթարինա, վէ շիմտիքի իմբէրաթօրիչա օլմուշլար տըր, չիւնքի, պունլար, ալիմլէրէ վէ էհլի հիւնէրլէրէ հիւրմէթ վէ րիաեէթ իտէրէք, վէ ալէլխուսուս, հէր սընըֆ ուլում ու ֆիւնուն մէքթէպլէրի թէէսիս վէ քիւշատ իյլէյէրէք, Ռուս ճէմիյէթինին գատր ու հայսիյէթ վէ նէզաքէթի թարագգըլարընա չալըշմըշլար տըր։

«Հէլէ շիմտիքի իմբէրաթօրիչա, գըզլարըն թալիմ ու թէրպիյէլէրինէ մախսուս պուլունան պիւյիւք մէքթէպլէրի, քէնտի թահթը նէզարէթի ալթընա ալմագլըղը, տայիմա, քէնտինէճէ պիր Փէրիզէյի ազիմէ ատտ իյլէմիշ տիր քի, պունտա տա, պիր խուսուս, եանի, մէզքիւր մէքթէպլէրին նէզարէթինէ, քէնտի թարաֆընտան թային իյլէմիշ օլտուղու մէէմուրինին, վազիֆէլէրինի լայըգըյլա իֆա վէ իճրա իյլէմէլէրի զըմնընտա իւլրագ իյլէ՛իկի տիգգաթ ու իհթիմամ ասարը ճիւմլէսինտէն օլարագ, Մօսգա շէհրինտէ վագը օլուպ, վէ Սէնթ-Գաթէրին թէսմիյէ օլունան բանսիոնէր թարիգաթը մէքթէպի միւտիրէսի մատամ Մինկօլէվէ, 1877 սէնէսի թէմմուզու իպթիտասը թարիխիյլէ եազմըշ օլտուղու չու պիր գըթա մէքթուպ, քեամիլէն թատիգ իյլէմէքտէ տիր։

«Լիւպօվ Սէրկիւիէֆնա։ Պու կիւն եիկիրմի պէշ սէնէտէն պէրու տիր քի, քէնտի տէրիւհտէ իյլէտիկինիզ չաեանը մէտհ ու սէնա մէէմուրիյէթինիզի, 1840 սէնէսինտէ, թալիմ ու թէրպիյէնիզի պիթիրմիշ օլտուղունուզ Մօսգա շէհրինին Սէնթ-Գաթէրին թարիգաթը մէքթէպինտէ պաշլամըշ'ըդըզ տըր. Մէքթէպտէ կէչիրմիշ օլտուղունուզ չըրագլըգ էօմրիւնիւ վէ հալ ու հարէքէթլէրինի թահթը նազարը տիգգաթա ալմըշ օլտուղունուզ հալտէ, մէքթէպտէ պիր գաչ նէվի մէէմուրիյէթլէրտէ պուլունտուգտան սօնրա, նիհայէթ միւտիրիյէթ մէէմուրիյէթինէ տախի կէչմիշ, վէ օն սէնէտէն պէրու տախի տէվամ իյլէմէքտէ պուլունմուշսունուզ տուր, վէ քէմալի խօշնուտի իւզրէ տէրխաթըր իյլէմէքտէյիմ քի, թալիմ ու թէրպիյէ ճիհէթլէրինճէ տէրքեար օլան թէճրիւպէլէրինիզ, կիւնտէն կիւնէ տայիմա թէքէսսիւր պուլունտուգտան պաշգա, պիր թարաֆտան տախի գայրէթ վէ մուհաֆազաթի մաթլուպանիզի տէ արթըրարագ իմալէ իյլէմիշ օլտուղունուզտան, ինտէնիզէ իհալէ գըլընմըշ օլան մէքթէպին, ատէթա պիր խայըրխահը օլմուշսունուզ տուր։ Սիզին իչին էն զիեատէ ճէլի սաեըլան պէօյլէ պիր մէմնունէ, քէնտի վագըֆէյի մուգատտէսէնինի քէմալի սըտգ ու խուլուսլէ իւզրէ իֆա իյլէմէքտէն տօլայը, վիճտանըն նըզտընտա պիր մէմնունիյէթ միւքեաֆաթը էսէրի հիսս իտէճէկինիզ միւսիլլու, պունտա կէնճ գըզլարա վիրմէքտէ օլտուղունուզ հաեաթ պախշ թալիմ ու թէրպիյէնին թէէսիրլէրի տախի, իսթիգպալտա իչին պիր միւքեաֆաթը պի պախշա սապըտա սէյյա տըր։

«Իմտի, պու կիւնիւ քէնտիմճէ պիր փուրսաթ ատտ իտէրէք, պէյիտար օլան գայրէթի ալիմէ վէ խըտմէթի մէտհէտէնիզտէն տօլայը, գալպիմտէ հիսս իյլէտիկէ օլտուղում մահզուզիյէթի քէմիւլէյի իգհարէ միւսարաաթըմլա պէրապէր, մահզուզիյէթի մէզքիւրէմէ պիր նիշանէյի ալէնիյէ օլմագ իւզրէ, հէտիյէյի սագիրէմի տախի թագտիմ իտէրիմ։ Վէ, ուգուն միւտտէթ տահա չու խըտմէթի միւֆիտէնիզէ տէվամ ու իգտամ իլէ, սայ ու հիմմէթինիզէ իհալէ գըլընմըշ օլան օ կէնճ չօճուգլարըն խայր ու մէնֆաաթընա չալըշմագլըղընըզը, հզճան ու ալըլ արզու իյլէտիկիմ միւսիլլու, հէմիչէ հագգընըզտա հիւսնի թէվէճճիւհէտէ պէր գարար գալաճաղընը տախի պէեան իյլէրիմ։

Ալէքսանտրի ՄԱՐԻ։
1877 յուլիս 1

«Ռուսիանըն գուվվէթ ու ազամէթ վէ պագասընը, անճագ պիր խուսուս մուճիպ օլապիլէճէք տիր, վէ օ տա պաշգա պիր չէյ օլմայըպ, իլլա թա պիւյիւք Բէթրօ զէմանընտան պէրու տէվամ իտէկէլէն պիր ֆիքրի ալիմ վէ Փիյ. Ի միւշքիլիւլէն հալի, եանի, պիր չօգ միւխթէլիֆ ճինսլէրտէն միւրէթթէպ պուլունան էհալիսինին, մագտա ու էֆքեար ճիհէթլէրիյէ «իրլէշիպ եէք վիւճուտ վէ եախօտ պիր խամուր օլմալարըյլա վիճուտ կէլէպիլէճէք տիր. Պին սէքիզ եիւզ ալթմըշ պիր սէնէսինտէ, ազատ իտիլէրէք թօբրագ սահիպի գըլընան եէտի միլեօն էսիրլէրին, եէնի վէ մանէվի վէ ապտի պիր էօմրէ մալիք օլմագլըղա պաշլանըղլարը, պաշգա պիր թարիգ ու թէտպիր իլէ պաշա չըգարըլարագ իրմալէ իրտիրիլմէքիս, իլլա, կէրէք հիւքիւմէթ, կէրէք սանճագլար, վէ կէրէք գազալար թարաֆընտան, կէրէք գըզ վէ կէրէք էրքէք, վէ հէր էհալինին հէր սընըֆընը թալիմ ու թէրպիյէսի զըմնընտա զուհուրա կէլմիշ օլան օ թէշէպպիւսի ալիմ սաեէսինտէ օլապիլէճէք տիր։

«Իմտի, զաթէն, էսիրլիք վագթինտէ վէ զէմանը մազիտէ էհէմմիյէթի տէրքեար վէ միւճէրրէտ օլան գատըն թայիֆէսինին մուավէնէթի մաճիվիէսի, պիլթապի շիմտի, մէզքիւր էսիրլիք գալգըղընտան սօնրա, տահա զիեատէ վէ պիւթիւն պիւթիւն էհէմմիյէթ քէսպ իթմիշ տիր։ Հալ պու քի պունուն հուսուլի իչին տախի, հէր տէրէճէտէն օլան մէքթէպլէրին թէքսիրինէ, հէր չէյտէն զիեատէ վէ էվվէլ լազըմ կէօրիւլէճէկինտէ չիւպհէ եօգ տուր։ Վէ պունուն տախի հուսուլի, սահիպ սէրվէթ պիր Ռուս պապիրկեան թարաֆընտան պահուրա կէլմիշ օլան իհթիչամը վէ չէրէֆլի պիր հիմմէթի խայրէթին սաարը պէրկիւզիւսինէ մէնութ վէ միւհթաճ պուլունմագտա տըր, չէօյլէ քի, մէրգում զաթ, գըզ վէ էրքէքլէր թալիմ ու թէրպիյէսինիէքեթի մէմնունէհսիյէ, միլլէթէ 17 միլեօն ֆրանգ իհսան վէ վասիյէթ իյլէմիշ տիր (հալա՛ֆ քի, պու Փարիզէ Ֆրանսատա, հէնուզ պիր աւէթ հիգմէնէ կէչմէմիշ տիր)։

«Զօգ ճիհէթլէրճէ Միւճթէմէայի Ամէրիգաեա միւշապէհէթի տէրքեար օլան, վէ անըն կիպի գայէթլէ վասի պուլունան Ռուսիատա տախի, այնի մուհասսէնաթ վէ թարագգըեաթըն միւշահէտէ օլունմասը, մէքեանի գավիտէն պուլունմագտա տըր։ Պու կիւնքի կիւն, Ամէրիգանըն գուվվէյի մանէվիյէսինի թէշքիլ իյլէմէքտէ պուլունան, եանի ումում խալգ իչին աչըգ օլան մէքթէպլէրտէ, էկէր եալընըզ էրքէքլէր տէրս վիրիպ վէ հօճալըգ իթմէքտէ օլսա իտիլէր, չէօյլէ քի, մահէլլէ մէգթապլարը մէքթէպլէրինտէ խըտմէթ իթմէքտէ օլան իւչ եիւզ պին քէօտէնըն, էկէր իքի եիւզ պին նէֆէրի գատըն մուալլիմէլէր (վարժուհիլէր) տէն իպարէթ օլմաս օլմասա իտիլէր, վէ նիհայէթ էկէր, էրքէք չօգ բահալը աչըգ օլան էն եիւքսէք ուլում ու ֆիւնուն մէքթէպ վէ մէտրէսէլէրինին գարըլարը, գըզլար իչին գաբալը թութուլմուշ պուլունսա իտիլէր, մէզքիւր մէքթէպ վէ մէտրէսէլէրտէն հասըլ կէլէն այնի սէմէրէ վէ մէնֆաաթըն հասըլ, ասլա միւմքին օլամազ իտի. Վէ պինաէն ալէյհ, իշթէ Ռուսիա տախի այնի հալտէ, եանի այնի սուրէթտէ մէքթէպլէ-

(1) Աստէթտէն օլտուղու իւզրէ, հէր հէքիմ տիպլօմասընը ալաճաղը վագըթ, հէքիմճէ պիր մէսէլէ իւզէրինէ պահս իտէրէք, պիր րիսալէ թէէլիֆ իլէ հօճալարընա թագտիմ իտէր քի, օնա «Թէզ» թէսմիյէ օլունուր։

րէ , վէ գատըն Թայիֆէսինտէն մուալլիմէ-
ւերէ միւհթաճ պուլունմագտա , վէ ֆիւ-
վագրտա պու իհթիւաճը հիսս իտէրէք ,
այնի Թարիգէ սիւլուք իյլէմէքտէ տիր ։

«Էրքէքլէրին ուլում ու ֆիւնուն ճիհէ-
Թիյէ իլերուլեյէրէք Թէրֆիի գատր իսէ-
պիվէսի , գատընլարըն օլ պաղտէ տէր-
քեար օլան Թէգատտիւմ վէ Թարագգըսը-
նա Թապի պուլունմագտա տըր . չէօյլէ
քի , պունլար մէքթէպլէրին այնի սըրա-
լարընտա օթուրուսլ , վէ այնի տէրսլէրի
ալտրգլարընտա , սլէյնլէրինտէ , շաեանը
Թէհայյիւր պիր չէվգ վէ պիր զայրէթ հու-
սուլէ կէլմէքտէ տիր ։ Պու եիւքսէք Թա-
լիմ ու Թէրպիյէ սայէսինտէ , Միւճթէմէա-
յի Ամէրիգա գատընլարը , քէնտի մէմլէ-
քէթլէրի գավանին ու նիզամաթը հագգընտա
, նէ մէրթէպէ իզհարը սատագաթ վէ
խալիսէթ իյլէմէքտէ իսէլեր , ֆամիլեաճա
վազիֆէլէրինի տախի օ մէրթէպէյտէ Թա-
նընեբլ իֆա վէ իճրա իյլէմէքտէ պուլուն-
մուշլար տըր ։ Պունլար էսէրլիկին լաղվ ի-
տիլմէսի մէսէլէսինտէն զուհուր իսէն
մուհարէպէյի չէտիտէ հէնկեամընտա ,
քէնտի զէվճէլէրի վէ գարտաշլարը գա-
տար իպրազը չէճաաթ իյլէմիշլէր տիր ։
Մէրգուման Ամէրիգա գատընլարը , էսբ-
լիկին լաղվինի , էզճան ու տիլ վէ քէմալի
պէյլաղէթ իւզրէ , տավա վէ իստտաա իյլէ-
տիքտէն պաշգա , Շեիսլ Թարաֆընդն ֆիւ-
Թուհաթընտան սօնրա տախի , պիր զայ-
րէթի հայրէթնիւմա իլէ , օլ ազատ գըլը-
մըշ օլան էսիրլեր իչին քիւչատ օլունան
մէքթէպլէրին պաշընա կէչէրէք , սիեահ
չօճուգլարընն Թալիմ ու Թէրպիյէսինի , տէ-
րիւհտ իյլէմիշլէր տիր ։

«Ռուսիա գատընլարը տախի , էկէր այ-
նի Թարիգի ԹուԹարագ , այնի ֆազիլէթի
իճրա իտէրլեր իսէ , քէնտիլէրի պախթի-
եար ատտ իտիպ , վէ մէրգումէլեր պու
ֆազիլէթի իճրա իթտիքլէրինտէ իսէ , քէնտի
մէմալիքլէրի իչին , իլերուտէ հագգըլանմըշ
պան պիր Թէգատտիւմիւ ազիմին հուսուլինէ
պիյիք Թէէսսիր վէ պիյիք եարտըմլարը
օլաճաղընա միւթմէին օլսալար ճայիզ տիր։
Վէ էկէր , չու սօն օն պէշ սէնէտէն պէրու
քիւչատընա պալլանմըշ օլան , վէ խալգըն
հէր սընֆընդն Թալիմ ու Թէրպիյէսինէ տա-
յիր պուլունան մէքթէպլէրին տահա զիեա-
տէ չօղալմասընա սայ ու իգտամա հիմմէթ
վէ զայրէթ օլունարագ տէվամ իտիլիր իսէ,
օլ խուսուստա մուվաֆֆագըյյէթ կէօրէ-
ճէքլէրինտէ ասլա չիւբհէ իթմէմէլի տիրլեր։

«Պու խուսուսու, ինկիլիզ միհէնդիսլէրին-
տէն Սթիւար Միլ , բանա տէրք ու ֆէհմ
իթմիշ օլմաղին, 1868 սէնէսինտէ , Սէն-Բէ-
թէրսպուրկտա , գըզլարա տախի եիւքսէք
իլմիէր տէրս վերիլմէսինէ չալըշմագ նէյէթի
մէրզուսէպիյլէ թէչէքքիլ իթմիշ օլան պիր
գատընլար ճէմիյյէթինէ , չու աթխէքի
մէքթուպտա եազմըշ տըր ։

«Մատամալար ,

«Ռուսիատա գատըն Թայիֆէսինին տա-
խի, եիւքսէք տէրսլէրէ գապուլ օլունարագ,
Թարիխ , ֆիզիօլոժի, վէ սայիր էմալի իմ-
լէր իլէ , հէքիմլիկին բրանիգասընը տախի
էօյրէնմէյէրի, վէ պու ճիհէթլէ, քեաֆֆէյի
ալիմլերին մագսէտ ու էֆքեարը հուսուլինէ
պիր մէտտրը ազիմ օլմալարը նէյէթիյլէ ,
պիր ճէմիյյէթ թէչքիլինէ սայ ու հիմմէթ
խալճէք մէրթէպէտէ , սիզլէր կիսի զայ-
րէթլի վէ ճէսարէթլի գատընլար պուլուն-
տուղունու , քէմալի մէմնունիյյէթ վէ թէ-
հայյիւր իւզրէ իչիթմիշ։ Էվրօպանընն մա-
հալլի սայիրլէսինտէ պուլունան նիչէ էն զի-
եատ էֆքեարը միւնէվվերէ սահիպի զաթ-
լար , տայիմա վէ կիւնտէն կիւնէ արզու մէ-
զայրէթլէրի իզտիեատ պուլմագտա օլ-
տուղու հալտէ , չու նէյմէթի արզուլէմէք-
տէ պուլունմուշլար իսէ տէ , հէնուզ մու-
վաֆֆագ օլամամըշլար տըր ։ Հալ պու քի ,
սէնէքի Ռուսիա , սիզին սայէնիգտէ , պաշգա
միլլէթլէրտէն էվվել , մէմէնիյյէթին էն
պիյիք սէմէրէլէրինէ նայլ օլմաղ տըր ։

«Մատամալար, ուլում ու ֆ ինուն կիւլ-
չէնինտէ , էրքէքլէրէ վէ գատընլարա , պիր
տուրէթի միւսավիեէտ չիշէքլեր Թօբլաթ-
տըրմագըզ գալտէսի , եալընըզ գատըն-
լար իչին էհէմմիյյէթլի պիր շէյ օլմաեըպ ,
իլա ումումի մէմնիյյէթ իչին տախի էհ-
էմմիյյէթտէն տիր ։

«Պէն բէք էյի իսքեաթ օլմուշում տուր
քի , էկէր գատըն Թայիֆէսինին , կէրէք
մատտի վէ կէրէք մանէվի սուրէթտէ ,
Թալիմ ու Թէրպիյէյէրի Թարագգըսնա
չալըշըլըպ հիմմէթ օլունմագ իսէ , էրքէք-
լերէ վիրիլէն Թալիմ ու Թէրպիյէսինին, տա-
յիմա Թէհլիքէտէ պուլունուպ վէ չիւրիւք
պիր էսաս իւզէրինտէ գալամաղընտա չիւբհէ
ճայիզ տէյիլ տիր . վէ պունուն տա եալը-
նըզ սէպէպի , գատընլարըն ճահիլ գալմա-
սըյլա, էվլատլարընընն տախի զուլմ ու ճէ-
հալէթտէ գալմասը օլմաեըպ , իլա չու տա-
խի պիր սահիվլիք տիր քի , գատընլար պիմ,
ֆէթին վէ Թէրսլիյէլի օլտուգլարընտա ,
պիզզաթ էրքէքլէրին էֆքեար վէ Թապի-
եաթլարը իւզէրինէ տախի պիյիք Թէ-
էսսիրլեր բէյտա իտէպիլիրլեր , վէլեհալ ,
էրքէք Թայիֆէսինի , Թարիգը մէտէնիյ-
յէթտէ , կէրէք իլերու կէօթիւրիւպ վէ կէ-
րէք կէրի չէքէպիլմէքլիք, անճագ վէ անճագ
գատընն Թայիֆէսինէ մախսուս տուր ։

«Հագգընընգտա հիւրմէթ վէ ըիյայէթի ,
քեամիլէսի տէրքեար օլան Ժ. Սթիւար Միլ

«Պէն տախի պու իւմիտէ իչթիրաք ի-
տէրէք , հէման Ամահտան չունու Թէմէնին
իտէրիմ քի , հէրքէսին վէ ալելխուսուս գա-
տընլար գալպինտէ պիյիք պիր եարէ աշ-
մագտա օլան չու տէհլիքէլու պիր մու-
հարէպէտէն Ռուսիաեը պիր ան էվվել խէ-
լաս իյլէսին , գիրա , գատընլար բէք ալեա
պիլմէքտէ տիրլեր քի , չու Թէչէպպիս իթ-
տիքլէրի նէյէթի խայրիյէնին սէմէրէյի մէէ-
մուլէսի , անճագ սուլհ ու ասայիշ սայէ-
սինտէ հուսուլբէչիր օլապիլէճէք տիր ։»

Պալէատէքի պէնտտէն աշիքեար
անլաշըլմագտա տըր քի , զէմանէմիզին
էն ագըլը վէ էն տիրայէթլի վէ ղայ-
րէթլի ատէմլերի , տէյիլ եալընըզ գըզ-
լար մէքթէպլէրինին էհէմմիյյէթինի
Թանըմագտա , իլա , գըզլարա տախի,
Թըպգը երքէքլէր կիպի , էն եիւքսէք
իլիմլերին , վէ հաթթա , չիմտիյէ գա-
տար , Էվրօպատա պիլէ , չօգլարճա ա-
ճայիպ կէօրիւնիւպ , վէ ասքէրլիք կի-
պի , սալթ երքէք Թայիֆէսինէ մախ-
սուս պիր սանաթ տըր կիպի զանն օ-
լունան հէքիմլիկին պիլէ , գատըն Թա-
յիֆէսինէ տախի , էօյրէտիլմէսինի
Թէֆէքքիւր վէ արզու իթմէքտէ , վէ
պիր միլք ու միլլէթին , Թարիգը մէ-
տէնիյյէթտէ իլերուլէմէսինին , էվվել
էմիրտէ , գատընլարդան պաշլանմագ-
լա օլապիլմէսինի իտտաա իյլէմէքտէ
տիրլեր . վէ պունա տախի խսպաթ ,
իլմի նազարի սուրէթինտէ բէք չօգ
պիւրհանլար կէթիրտիքտէն պաշգա ,
իլմի ամէլիեաթա կէլինճէ տախի , եա-
լընըզ Միւճթէմէայի Ամէրիգաեը , վէ
անտէն սօնրա իսէ , քիմէնին մէէմուլ
իթմէտիկի , օ գապա , վէ հիչ պիր չէյ-
տէն խապերտար տէյիլ տիր տէյի զանն
օլունան , Ռուսիա մէմալիքինի կէօս-
թէրմէքտէ տիրլեր ։

Հագգաթէն , Ռուսիատա , գատըն
Թայիֆէսինին Թալիմ ու Թէրպիյէսինէ,
վէ եիւքսէք իլմլեր էօյրէտիլմէսինէ,
պու մէրթէպէ էհէմմիյյէթ վիրիլմէսի,
վէ պու կիւն քի կիւն , Էվրօպա միլ-
լէթլերինին պիլէ , քեաֆֆէսինտէն զի-
եատ , մէզքիւր Թարիգտէ իլերուտէ
պուլունմասը , վէ հէման տէյէպիլի-
րիզքի , հէնուզ Թէքմիլ Էվրօպա մէք-
թէպլէրինտէ , Էվրօպալը օլարագ , ճէ-
ման 430 նէֆէր հէքիմլիք Թահսիլ ի-
տէր գատըն պուլունմատըղը Թագտիր-
տէ , եալընըզ Բէթէրսպուրկտա իսէ ,
430 նէֆէր գատըն հէքիմլիք էօյրէն-
մէքտէ օլտուգտան պաշգա , Սիբիտէ
վէ Ֆրանսատա տախի, Ռուս գըզլարընն
կիտիպ մէզքիւր իլմ ու սանաթը Թահ-
սիլ իյլէմէքտէ օլմասը քի , պունլարըն
սահիհ օլտուգլարընը պիզ տէ Թատրիգ
իտէրիզ , տօղրուսու , զ.եատէսիյլէ
մուճիպի Թէհայեիւր սաեըլսա սէզա
տըր . վէ հէր միլլէթ պու խուսուսա
տիզգաթ իտէրէք , իպրէթ վէ նասի-
հաթ ալմագըզա պօրճլուտուր ։

Էսէ՛ֆ իտէրիզ քի , մէզքիւր Բէ-
թէրսպուրկ մէքթէպինտէ , 73 նէֆէր
եէհուտի գըզլարը պուլունտուղու հալ-
տէ , հիչ տէյիլ իսէ , պի՛ գաչ նէֆէր
տախի Հայ տիւխթէրլերի պուլունմա-
սը կէօրիւլէմէմիշ տիր . լաքին պիլմէ-
յիզ քի , հիչ պուլունմատըղընտա՞ն մը
տըր , եօգսա այրըճա պիլտիրմէքլիկէ
տիզգաթ օլունմամըշ մը տըր ։

Ռուսիատա կէօրիւլէն չու ֆարգը
Թէրիզ քի , Ագապեան վարժարանը
քիւչատիյլէ , 160 նէֆէր գըզ շակիր-
տանէ , մէճճանէն էն եիւքսէք տէրս-
լերէ վարընճաեա գատար Թէարիս իթ-
տիրէպիլմէքտէ իքէն , հայը՛ֆ քի , սէ-
քիզ սէնէ հէզարան նէվի կիւճլիւքլէ-
րէ , հագարէթլերէ , վէ տիւշմէնլիք-
լերէ գարշը տաեանըպ տուրտուգտան
սօնրա , ագըպէթքեար հարպ աֆէթի
տախի իւսթէ կէլէրէք , տիւշմէնլերի-
միզ արզու վէ մագսէտինէ եարտըմ իյ-
լէտիկինտէն , էօյլէ պիր մէքթէպի տա-
ղըթարագ , եալընըզ պաղը նիյէթ ու
էֆքեարէ իսթինատէն , պէշ ալթը նէ-
ֆէր շակիրտանը տէվամ իթտիրմէքլիկ
մէճպուր օլմուշուզ տուր ։

Պունու պուրատա զիքր իթմէքլիքտէն
ասըլ մագսէտիմիզ , սիթէմիմիզի
Թէքէրրիւր իթմէք օլմաեըպ , իլա,
խալգըմըզա շունու անլաթըրմագտըր
քի , իշթէ պիզ պաշա չըգարամատըգ ,
վէ վազ կէչտիք . լաքին , չու սահիհ
տիր քի , պու կիւն միլլէթիմիզ իչին ,
պիրինճի տէրէճէտէ էլզէմիյյէթի օլան
շէյ , գըզլարա էն եիւքսէք իլիմլերի
տախի էօյրէթմէք օլտուղու հալտէ ,
պիզտէ իսէ , հէնուզ , գըզլար իչին
տէյիլ , վէ եիւքսէք մէքթէպլէր տէ-
յիլ , իլա եալընըզ երքէք չօճուգլար
իչին պիլէ , պարի լաեըգընտա , ատի
մէքթէպլէրիմիզ պիլէ պուլունմատը-
ղընտան , պու նօգթայի նազարը տիգ-
գաթա ալարագ , իճապը իճրատընա
պագմալարընը , վէ պիզիմ մէքթէպի-
միզի պէյէնմէյէնլէրին, հիչ տէյիլ իսէ
պիզէ նիսպէթ օլարագ , վէ եախօտ սա-
հիհէն աղդասէրլիքլէրինի իսպաթ ի-
տէրէք , պիզտէն իյի , վէ քէնտի պէ-
յէնտիքլէրի կիպի մէքթէպլէր աշմա-
լարընը տավէթ վէ արզու իտէրիզ։

ՍԱՐԱՖԻՑԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Էսկ. Ռամ. 15 փետր. ազչմ. գբ.	08	31
Էսկ. Ռամ. 16 » սպհ. աչ.	08	21
Էն եիւքսէք	08	21 1/2
Էն աշաղը	08	16
Սաաթ 7	08	20
Իսթիգ. 63 (ՄուԹօն) 6 0/0 Ֆ.	39	
» 65 (ՄուԹօն) 6 0/0 Ֆր.	40	
» 1869 (Բինար) 6 0/0	36	
» 1872 (Պօն տիւ. Թրէզոր) 9 0/0	14	1/2
» 1873 (Բինար) 6 0/0	34	1/2
Ռումէլի Շըմէնտըֆէր 3 0/0	26	1/2
Բէքօր փր.	2	1/2
Հէվալէսիզ փր.	2	
Ագչէ Ֆասիզի 0/0	12	

ԱԳՍԻՕՆԼԱՐ ՖԻՑԱԹԸ

Ֆրէսի ժէնէր. 6 0/0 Լ. Օ.	3	
Սօսի ժէն. 6 0/0 Լ. Ս. գբ. ք.	2	80
Սթամպօլ Պանգասը	2	80
Սօսիէթէ Օթօման Լ. Ս. գ. ք.	3	
Թրամվայ 5 0/0 Ղ. գ. ք	90	
Լավրիօմ (մատէն) գ. ք. Ֆր.	57	

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ԲԻԱԶԱՍԸ

Օսմանլը լիրասը 100 ղրշտն	Ղրշ.	Փր.
Ինկիլիզ լիրասը	109	30
Ֆրանսըզ ալթունու	87	25
Բօլ	88	30
Դըրամից ալթունու	50	30
Պէեազ մէճիտիյէ փարգը	6	35
Մէջիտալիք փարգը	24	
Պէշլիք փարգը	23	20
Պազար փարգը	82	20
Գարպօն գայմէսի գարիք	8	35

ԳԱՑՄԷՆԻՆ ԲԻԱՑԱՍԸ

Էն եիւքսէք	323
Էն աշաղը	321
Սաաթ 7	322

Պագրը հիսապը իլէ , 100 ղ. ուշլուգ գայմէ , 56 ղուրուշ 3/4 փր.

ՍԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ
ԿԱՐԱՊԵՏ Ց. ՓԱՆՈՍԵԱՆ